

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

eorum excursus ad reparanda damna civilia vel communia fieri comprobatur, hanc pari consensu volunt & definiunt habere potestatem, ut nemo infra terminum xxx. dextrorum circa Ecclesias positum quicquam rapere præsumat, nec ulli personæ nocenti aut innocenti malum ingerat, nisi cum ipso termino malefactor damnum intulerit. Hoc excommunicant sub anathemate in perpetuum.

III. Militibus autem maioribus vel minoribus hoc præcipiunt, ut ab hodie usque in Nativitatem sancti Iohannis nullus arma ferre præsumat quacunque de causa, nisi sui solutione Episcopi.

DATA PRIDIE NON. SEPTEMBRIS.

CONCILIVM TROIANVM

habitum ab Urbano II. anno
MXCIII.

ANNO dominicę incarnationis MXCIII. VI. Idus Martij, convenit Troję in Apulia Concilium Episcoporum ferę LXXV. Abbatum XII. Secundo itaque die, cum de quibusdam infra consanguinitatis lineam copulatis actum fuisset, tandem consentientibus omnibus hoc super eis capitulum promulgatum est.

I. Episcopi quorum diocesani sunt, eos usque in Pentecosten trina advocacione conveniant. Tunc si duo viri, vel tres, consanguinitatem iurejurando firmaverint, vel ipsimet fortę confessi fuerint, conjugia dissolvantur. Si veró neutrum contigerit; Episcopi eos per baptismum Christi, per fidem Christi, per Christi iudicium, in vera obedientia obtestentur quatinus palam faciant utrum se, sicut fama est, consanguineos recognoscant. Si negaverint; seipsis relinquendi sunt; ita tamen ut si aliud in conscientia habeant, se à liminibus Ecclesię, à corpore & sanguine Domini, à fidelium communione noverint segregatos, atque infames effectos, donec ab incesti facinore desinant. Si se iudicio Episcoporum segregaverint; si juvenes sunt, alia matrimonia contrahere non prohibeantur.

II. Si quis treviam Dei fregerit, usque tertio ad satisfactionem ab Episcopo moneatur. Quod si nec tertio satisfacere consenserit; Episcopus, vel cum Metropolitanis consilio, aut cum duobus aut uno vicinorum Episcoporum, in rebellem anathematis sententiam dicat, & per scripturam Episcopis circumquaque denuntiet. Sic excommunicatum Episcoporum nullus in communionem suscipiat; immo, scripturá susceptá,

sententiam quisque confirmet. Si quis aliter præsumpserit, ordinis sui periculo subjacebit. Responsum est ab omnibus, Fiat.

CAPVT XV.

Synopsis.

I. Regni Gallici Libertas adversus nova rescripta probatur testimonio Odonis Burgundię Ducis. Crucesignatus in tuitionem Ecclesię Romanę suscepit Bonifacius, illisque debitorum suorum inducias dedit. Consultus à Philippo IV. Dux Burgundię, respondit à Papa nihil decerni posse in temporalibus sine consensu Regis & procerum.

II. Hac constitutio Bonifacij non aliena erat à disciplina superioris temporis; ut patet è Concilio Clavomontano, & Lateranensi sub Callisto. Ivone, & Neubrigenfi. Hinc factum ut debitores crucem assumerent, è Tyrio. Henricus quoque Rex Anglię, ut Vasconiam ab impressione Gastonis Bearnensis liberaret.

III. Hac tutio concessa Crucesignatis, erat propagatio quadam pacis & treugię Domini. Itaque facile Principes nostri hanc curam ad se revocarunt; & Crucesignatis tuitionem suam indulserunt, è Rigordo. Mandatum Bonifacij non admissum, quia nova consuetudini contrarium.

IV. Conciliorum vel Pontificum decretis intercedendo, iurisdictioni regię cavēbant Reges. Itaque eo ipso tempore quo his de rebus Decretales forebantur, non admisso à iudicibus secularibus, etsi contra niterentur Ecclesiastici. Quod probatur ex querela Durandi Mimatensis Episcopi.

V. Plures species enumerantur è Durando, in quibus iudices seculares Decreta iurisdictioni regię adversa non admittebant; ne quis existimet superiori tantum seculó hoc à nostris tentatum.

VI. Concilij Lateranensis iudicio Comes Tolosanus patrimonio suo dejectus. Quia Regis sententia proscriptus, si de illius herese constaret. Discussa in Concilio fidei causá, eveniente conditione, ex vi decreti regię, bonis cecidit Comes Tolosanus. Contentiones inter Episcopos & magistratus, ob iurisdictionem secularem, sub Philippo Valesio; que definita tandem Edictis Regum nostrorum. De quibus tomo secundo.

NON omittendum est Odonis Burgundię Ducis testimonium, ex quo regni Gallici Libertas in rerum temporalium administratione adversus novos Romanę curię conatus asseritur. Cassanus Rex Tartarorum religionem Christianam amplexus, spem certissimam Bonifacio VII. iniecerat invadendę Syrię, & Palæstinę recuperandę, quod ex parte præstitit expugnatá Syriá anno MCCC. reliquum bellum sine dubio confecturus, nisi ad res novas componendas in Persidem revocatus fuisset, teste Haytono Armenio, qui expeditioni intererat. Quamplurimi nomen dederant ad militiam illam sacram, Cruce assumpta, ab anno millesimo ducentesimo nonagesimo sexto, quos Bonifacius multis

Ap. Concil. 16. q. 4. cap. 24. dist.

T. 4 Libert. Eccl. Gall. c. VII. N. 21.

Vide Concilium Monf. habitum an. 1191. cap. 6. cum Neri Balaci.

Concil. Clarom. c. 2.

1197. 175.

privilegiis donavit. Ea mandato quodam comprehensa ad Philippum Regem per Nuntium transmisit: quibus personas Crucisignatorum & bona eorum, ex quo Crucem susceperunt, sub P. Petri & sua protectione suscipit, necnon sub Archiepiscoporum & aliorum Ecclesie Pralatorum defensione; statuens ut donec de eorum obitu vel reditu certissime cognoscatur, integra remaneant, & quiesca consistant. Quod si quisquam contra presumpserit, per Ecclesiarum Pralatos, appellatione remota, censura ecclesiastica compescatur. Addit creditores ab Episcopis cogendos ut iis militibus jusjurandum remittant, quod de usuris solvendis preestiterunt, & a seculari potestate Iudæos, a quorum commercio interim fideles abstineant. Quid in hoc negotio sibi agendum esset, Philippus Odonem Burgundie Ducem, Francie parem, consuluit. Ille graviter respondit, nihil in regno absque Regis & procerum consensu a Papa decerni posse quod jurisdictioni temporali prejudicium aliquod inferat, imò verò nihil omnino novi a quocumque in regno instituendum contra veterem consuetudinem. Hæc sunt verba Odonis: *Non videtur justum nobis vel rationabile, nec licitum Domino Pape vel alij, quod in regno vestro institutionem faciat, nisi de consilio vestro & vestrorum, quare vos vel alij vestri Barones & fideles servitium & justitias hominum suorum debitas perdant. Consulimus etiam vobis quod nullomodo patiamini quod aliquis in regno vestro aliquid novum instituat quod temporibus predecessorum vestrorum institutum non fuerit vel ordinatum vel usitatum.* Hæc ultima verba, ut supra monui, pertinent ad Constitutiones Pontificum quæ late erant a Bonifacio & ejus decessoribus, & anno sequenti MCCXCVII. in librum sextum Decretalium compactæ sunt.

II. Non aliena videbatur a disciplina usque recepto superiorum temporum hæc Bonifacii constitutio. Etenim Urbanus II. in Concilio Claromontano, cum pacem & treugam statuisset canone primo, (de qua dictum capite superiori) eam canone sequenti ad eos qui Hierosolymitanum iter aggredierentur, extendit: *Item placuit omnia bona eorum qui Hierosolymas pergunt, semper & ubique esse salva, in pace & treuga, quousque redierint.* Quare pretextu hujus tuitionis ecclesiasticæ, si qua de rebus ad Crucisignatos pertinentibus moveretur quæstio, Episcoporum erat cognitio; qui censuris invasores obstringebant, ut testatur Ivo; quavis observet novam esse institutionem de tuitione ecclesiastica impendenda rebus militum Hierosolymam proficiscentium. Hanc tuitionem confirmavit, adjuncta quoque peccatorum remis-

sione, Lateranense Concilium sub Callisto II. anno MCCXII. cap. XI. *Eis qui Hierosolymam proficiscentur, & ad Christianam gentem defendendam, & tyrannidem infidelium debellandam efficaciter auxilium præbuerint, suorum peccatorum remissionem concedimus, & domos & familias atque omnia bona eorum in B. Petri & Romanæ Ecclesie protectione, sicut a Domino nostro Papa Urbano statutum fuit, suscipimus. Quicumque ergo ea distrabere, vel auferre, quandiu in via illa morantur, presumpserint, excommunicationis ultione plectantur.* Idem postea constitutum fuit a Gregorio VIII. Pontifice apud Neubrigentem, *scilicet ut bona eorum qui crucem acceperint, cum suis famulis, sub sanctæ Romanæ Ecclesie necnon Archiepiscoporum & Episcoporum atque aliorum Pralatorum Ecclesie protectione consistant.* Quas constitutiones is effectus secutus est, ut plurimi se hujus protectionis gravissimo labori accingerent, quò se à creditorum vexatione liberarent, teste Vvillelmo Tyrio. Hujus tuitionis & præsidij ecclesiastici auxilium imploravit Henricus III. Anglorum Rex, cum a Gastonis VIII. Domini Benearenfis copiis in Vasconia premeretur. Cum enim validissimam classem pararet, ex Anglia Burdegalam appulsurus, cruce assumpta transmarinum bellum in subsidium terræ sanctæ simulans, literas ab Innocentio IV. impetravit anno MCCCLIII. quò in tuitionem Ecclesie Romanæ suscipere, & ejus hostes excommunicatione & interdicto percellerentur a delegatis iudicibus.

III. In Gallia locum habuit prima illa pacis istius promulgatio, in gratiam Crucisignatorum; quæ pacis & treugæ Domini de Principum consensu Episcopis commissa extensio quadam erat & propagatio potius quam nova omnino institutio. Itaque labentibus annis hanc ad se curam Reges nostri revocarunt; ideòque Philippus Augustus cum de subsidio Acrensis urbis cogitaret, militum ad bellum transmarinum profectorum facultates tuitione regia munivit, & biennij inducias debitoribus indulfit, edicto solenni quod in publico regni conventu ex Episcoporum & procerum sententia constituit, quemadmodum scripsit Rigordus auctor illius seculi. Quare cum Bonifacius VIII. jus antiquum reperere vellet, quod actu contrario a Gallis nostris jam à centum annis interruptum erat, de procerum consensu mandatum illud Bonifacii non est admittum, juxta sententiam Odonis Burgundie Ducis.

IV. Hoc consilio semper usi fuerunt Reges Francorum, ut Conciliorum vel Pontificum decretis intercederent executionem impediendo,

Edrom of 1011 in. d. d. c. xxi. de. m.

Caill. N. 1011. c. 1. 11. d. d. c. xxi. de. m.

Tyrol. c. 10.

Innoc. III. de. m. c. 4.

impediendo, ne jurisdictio regia violaretur. Quod non tantum ab avis nostris tentatum est, ut quidam suspicantur, sed ut plurimum eo ipso tempore quo Decretales illae de rebus temporalibus, aut de personis laicorum, incompetenter ferebantur, ut colligi potest ex ultimis verbis epistolae Odonis, §. 1. relatis. Quod praeterea confirmari potest testimonio viri omni exceptione majoris. Is est Guillelmus Durandus Episcopus Mimatensis: qui jurisdictionis ecclesiasticae studiosissimus, constitutiones omnes ecclesiasticas de rebus secularibus latas observavit, quae sua aetate, id est, anno MCCCIX. à Regibus & iudicibus secularibus negligebantur. Quae in re magnam injuriam Ecclesiae fieri eaque ratione jurisdictionem ecclesiasticam turbari existimat: sed refert magistratus regios excepisse, actus iudicum ecclesiasticorum, qui se his rebus immiscerent, esse abusum. Querelam suam his verbis depromit: *Quasi per quandam alluvionem frustatim Domini temporales ad se omnia trahunt. Et sicut frustatim lupus agnum comedit, ita per ipsos jurisdictione ecclesiastica frustatim quodammodo devoratur, quidquid ad ecclesiasticam jurisdictionem, potissime quoad temporalia pertinet, sibi auferri putantes.*

V. Deinde plures species enumerat in quibus, Decretis Pontificum neglectis, iudices seculares jurisdictionem suam exercebant; quae omnia ipsius verbis, demptis superfluis, explicabo; praesertim cum ex eo testimonio constare possit, jurisdictionis secularis quasi possessione, regia jura adversus novas constitutiones studio magistratuum jam tum conservata fuisse. Recenset ergo iudicum secularium invasiones, & canones violatos adnotat hoc ordine. I. Causas, inquit, servorum & rusticorum ad Ecclesias pertinentium iudices seculares ad se trahunt contra canones. II. causas poenitentium. III. causas libertorum, pupillorum, & viduarum: quae in possessorio, inquit, ad Ecclesiam pertinent, & quoad tuitionem, & in defectum dominorum temporalium. IV. causas peregrinorum, mercatorum, agricultorum, & in mari navigantium, v. cum agitur de feudis Ecclesiae. VI. Impediunt ne in Romana curia Clerici vel laici contra laicos impetrent, rescripta scilicet ad iudicium instituendum. Hocque impedimentum esse frequens ait, cum laici conveniuntur in crimine sacrilegij, vel usurarum, haeresis, excommunicationis, perjurij, adulterij, fornicationis, in causa natiuitatis, juris patronatus, decimarum, vel rapinarum. VII. Impediunt quando Ecclesia vult cogere aliquem ad satisfaciendum de peccato in quo est. VIII. Ne

adeatur Ecclesia propter eorum negligentiam, aut vacante regno, ne cognoscat de feudo. IX. Ne vidua spoliata, ad restitutionem agens, trahat spoliatorem coram Ecclesia. X. Item impediunt, si quid ambiguum inter iudices seculares oriatur, ne ad iudices ecclesiasticos recurratur. XI. Ne Episcopi de personis, realibus, & criminalibus actionibus cognoscant, etiam ubi antiqua consuetudine est inductum. Et ex isto casu quasi deperit tota ecclesiastica jurisdictione. XII. Ne de infractoribus pacis & treugarum cognoscant. XIII. Item impediunt jurisdictionem ecclesiasticam in his quae ratione connexitatis pertinent ad Ecclesiam, scilicet in dote, & in pena posita in matrimonio. XIV. Iudice ordinario recusato, non patiuntur adiri Episcopum. XV. De alienationibus fundi dotalis, & renuntiationibus filiarum cum iurejurando factis cognoscunt, & exceptionem rei iudicatae coram iudice ecclesiastico non admittunt. Nec proficis quod in dictis tribus casibus Dominus Bonifacius eos per Ordinarios decreverit compescendos. XVI. Ab Episcopis temporalia obtinentibus non permittunt ad Archiepiscopos appellari, secundum Concilium Lugdunense. Plurima alia capita exsequitur Durandus, quae Clericos aut bona ecclesiastica respiciunt, de quibus opportunius alibi dicetur.

VI. Si quis opponat, seculo decimotertio ineunte ecclesiasticam jurisdictionem de rebus secularibus iudicium in Gallia tulisse, cum Albigenes proscripti sunt ab Innocentio III. & Concilij Lateranensis decreto ampla Comitum Tolosani patrimonium Simonis Comiti Montisfortis adjudicata, responderi potest haeresim Albigenis damnatam primum ab Alexandro tertio, deinde haereticos, quia in Sacerdotes ipsos grassabantur, & provinciam Narbonensem depredationibus vastabant, proscriptos, non solum ab Innocentio tertio, qui propositis poenitentiarum remissionibus & indulgentiis ex tota fere Europa milites crucesignatos excibat, sed etiam à Rege Francorum, ut observat Guillelmus Brito auctor illius seculi. Pulso armis Simonis Raymundo Comite Tolosano, lis ad Concilium Lateranense de Comitatu Tolosano delata est, quia de accusatione Raymundi agebatur, qui se immunem ab haeresi contendebat. Quaestio ergo ecclesiastica à Rege permessa est Concilio: ubi cum Raymundus causa cecidisset, per necessariam consequentiam provincia à Simone armis devicta auspiciis Regis, sub illa conditione si Comes Tolosanus haeresi infectus esset, optimo iure Simonis querebatur, eveniente conditione de qua iudicio Romani Concilij constabat. Hac sola ra-

K k

Guillelmus Brito
lib. 8. Philippidos
Rex & Papa
simul.

Durandus de
Causis gene-
ralibus ecclesi-
asticis. lib. 70.

tione cognitionem hujus causæ ad Romanam sedem pertinuisse fatetur Clemens IV. Pontifex in epistola ad Ludovicum Regem: *Cum Comes Tolosanus ex causis ad iudicium apostolicum ratione fidei pertinentibus per felicitis recordationis Papam predecessorem nostrum terris suis & honore privatus, suis meritis congruentem sententiam excepisset. Episcopi quoque in secularibus negotiis jus in Gallia aliquando dicebant, etsi à iudicibus regis eorum sententiæ repudiarentur. Quod graves contentiones accendit, præcipue sub Rege Philippo Valefio, de quibus agemus accuratè tomo secundo, & argumenta partium expendemus, nova quadam methodo adhibita, quæ observationibus è veteri disciplina petitis illustrabitur.*

CAPVT XVI.

Synopsis.

I. Inspecienda ratio qua Ecclesia Gallicana prospexit Libertati regni in dissidio Bonifacij & Philippi. Rei gesta series exponitur. Invitatur Rex ad recuperationem terre sanctæ. Causatur bella finitima. Movenetur ab Episcopo Appamiensi Nuncio Pontificis, minis adjectis.

II. Rex non violat jus gentium, detruso in carcerem Nuncio. Post aliquod tempus, accusatur majestatis. Criminibus probatis, è sententia conventus Silvanectensis traditur custodia Archiepiscopi Narbonensis. Quod renuntiat Pontifici per Legatos Regis.

III. Bonifacius cognitionem accusationis ad se trahit. Literas contumeliosas ad Regem mittit, qua in ignem coniectæ. Episcopos & Doctores Gallie ad synodum Roma habendam evocat, ut statuere possit de reformatione Regis & regni. Aliud exemplum epistole ad Regem conceptum, qua tamen missa non est; e qua epistolium consarcinatum à Flotta Legato Regis.

IV. Conventus Ecclesie Gallicane. Omnes spondent se Regi adfuturos ad tuendam regni majestatem. Litera & legato trium Episcoporum missa ad Pontificem, qui conquerantur de tentata regni subiectione, & de synodo in eam rem indicta. Philippi acerbum epistolium. Orationes Bonifacij & Cardinalis Porruensis ad Legatos. Aiunt regnum Francorum subesse Romanæ Ecclesie temporaliter, ratione peccati.

V. Explicata sententia Bonifacij, qui ratione peccati regni statum ordinare voluit, & à Rege pœnas ob malam administrationem exigere. Non erat ea mens Innocentij tertij. Gallicana Ecclesia huic Bonifacij sententiæ refragata est.

VI. Legato missa, Concilij congregationem urfit, aliisque pacis condiciones proposuit. Quæ rejecta à Philippo. Conventus alter totius regni. Accusatur Bonifacius hæreses & aliorum criminum.

VII. Accusator, Rex, Episcopi, & reliquis conventus appellant futurum Concilium. Hac appellatio non adhibita est ad tuendam majestatem regni, cui prospexerant protestatione contraria. Sed ut sibi caverent à censuris ob negotium ecclesiasticum ferendis, id est, ob accusationem Bonifacij.

I. **Q**UADAM attigimus libri secundi capite tertio de Bonifacij octavi & Philippi quarti dissidio, de quo paulò accuratius nunc agendum est, non ad fugillandam alterutrius famam, sed ut è statu quaestionis inter illos controversæ sciamus quam esset Ecclesie Gallicanæ sententiæ, & qua ratione tuendæ Libertati regni prospexerit. Sed ante omnia, rei gestæ series exponenda est, juxta fidem manuscriptorum codicum, quorum ope vir illustrissimus & eruditissimus Henricus Spondanus Appamiarum Episcopus historiam istam concinnavit, ex qua decerpemus quæ ad rem nostram pertinebunt. Anno millesimo trecentesimo invitatus à Bonifacio præ ceteris Philippus ut subsidia in terram sanctam mitteret, (quam Cassanus Rex Tartarorum ab imperio Sarracenorum ereptam Occidentalibus se restitutum legatione missa pollicitus fuerat) Flandricum bellum causatus, se nec copias transmissurum, nec decimas à Pontifice indictas exigi passurum professus est, eò quòd ipsi pecuniæ necessariæ essent ad belli finitimi sumptus tolerandos. Hanc occasionem, qua prætextu pietatis non carebat, Bonifacius, aliunde Philippo infensus, (quòd Columnenses, Pontificis hostes, apud se benignè haberet, quòdque belli Flandrici curas non deponeret, juxta conditiones à Bonifacio arbitro compromissario dictas) avidè arripuit, ut Regem censuris premeret. Anno itaque sequenti per Bernardum Episcopum Appamiensem Legatum monuit Regem ut Orientis expeditioni intenderet, nec decimas in eum finem indictas converteret in alios usus, nève Ecclesiarum vacantium fructus sibi retineret, conferretve præbendas, vel libertatem ecclesiasticam violaret; depositionem comminatus, nisi monitis illis obtemperaret.

II. His mandatis à Legato licèt auctius denunciatis Philippus non violavit jus gentium illo in carcerem detruso, ut plerisque visum. Sed post obitam legationem dimissus Episcopus, de crimine majestatis defertur apud Principem, his criminum elogiis, quòd adversus Regem cum Aragoniæ Rege & Comite Fuxi conspirasset, deque pellendis ditone Tolosana Francis cum isto convenisset, sæpèque jactasset urbem Appamiarum non pertinere ad regnum Francorum, Regem esse moneræ adulteratorem, & è spuris oriundum. Hæc & alia quadam majestatis crimina cum idoneis testibus probata essent, Rex conventum regni in urbe Silvanectensi indicit, & de omnium tam Clericorum quam laicorum sententiâ Episcopum Appamiensem eò accersitum, in cu-